

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre .. 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre .. 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.

TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.

TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Péntek, november 10.

Tölgyesnél visszavetették az oroszokat.

Budapest, november 9. (Hivatalos.)-A főhadiszállás jelenti:

Keleti harc tér:

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg harcvonalá:

A szurdoki szorosától délre és délkeletre a románok támadásai ismét eredménytelenek maradtak. Spíninél tovább is előrehaladtunk, 150 foglyot, 2 ágyut szállítottunk be. Tölgyestől nyugatra és Belbornál az itt előrehaladt oroszokat a német csapatok ismét visszavetették.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének harcvonalá:

A zlocow-tarnopoli vasutvonal két oldalán levő arcvonalon kifejtett élénk tüzérségi tevékenységtől eltekintve nem volt esemény.

Olasz harc tér:

A helyzet változatlan.

Délkeleti harc tér:

A Vojusa mentén helyenkint mérsékelt tüzérségi tűz. — Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

Átléptük a baiesti szakaszt. (Folytatjuk offenzívánkat Oláhországban.)

Berlin, november 9. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati harc tér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonalá:

Az angolok és franciák támadási szándékait Le Sars és Bouchavesnes között, továbbá a Sommetól délre, Pressoire mellett már zárótűzünk osaknem teljesen elfojtotta.

Keleti harc tér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

A Zlocow-tarnopoli vasutvonal két oldalán levő arcvonalon a tüzérharc lényegesen kiújult.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonalá:

Az északi Gyergyó hegységben orosz támadásokat visszavertünk. Belbornál és a Tölgyes szakaszban újabb német támadások visszavetették az előre-

Reuter hazugság

A mai lapokban Berlintől — Konsztantinápolyig, vagy talán azon is túl megjelent egy szenzáció: — Hughes legyőzte Wilsont! Uj elnöke van az Uniónak!

Emberök milliója várta ezt a hirt. Ellentétes érzések küzdöttek a lelkekben: Ime! az igazság,

Aztán jöttek az elnökválasztás részletei: „a németek és az irek Hughes mellett szavaztak”; az uj elnök a becsületes semlegesség eleven szobra lesz. Az ember milliók érdeklődése és figyelme ott járt az Oceánon túl s elgondolkozott a boldog eshetőségeken: „Mit jelent ez az elnökválasztás? A világ legnagyobb semleges államának elnöke a béke gáláns lovagja is lehet, ki karonfogva hozhatja el a gyönyörű leányzót az emberiség drága vendégeül.”

Mig milliók így reménykedtek, sóvárogtak, addig Angliában kárörvendően, gunyosan nagyot nevetettek az elbolondított, becsapott, felültetett világ könyes reményein, boldog tervezetésén.

Anglia hivatalos hírszolgálatának képviselője: a sokat emlegetett Reuter ügynökség követte el ezt az izetlen és goromba tréfát. Megválasztotta az Unió elnökét, mielőtt az Egyesült Államok electorai megválaszthatták volna. Mindezt közönséges kortesfogásból, hogy Anglia barátját és ügynökét, Wilsont, megmentse s felkiált-hasson: — Nézzétek amerikaiak! Hogyan örülnek a központi hatalmak Wilson bukásának s Hughes megválasztásának! Ki az, aki a ti érdekeitek képviselője: a gazdagságot teremtő Wilson, vagy a németbarát Hughes-e?

Ez Anglia! A ravaszság és az önzés hazája!

Egyelőre még bizonytalan, hogy a csel sikerült-e s Wilson maradt-e elnöknek, vagy Hughes lett azzá. Az azonban bebizonyosodott, hogy a — Reuter ügynökség hírei mennyit érnek.

nyomult oroszokat. A Vöröstorony szorosától délkeletre folytatva támadásunkat átléptük a baiesti szakaszt és elfoglaltuk Sardoit a két szomszédos magaslatti állásokkal együtt és mintegy 150 embert elfogtunk, két ágyut zsákmányoltunk. A románok ellentámadásai itt ép oly kevéssé jártak eredménnyel, mint a predeáli szakaszon és a Vuikán hegységben.

Balkán hadsintér:

Mackensen vezértábornagy hadcsoportja:

Dobrudzsa északi részében előretolt felderítő osztagaink parancsra kitértek az ellenséges gyalogsággal való harc elől.

Macedóniai hadsintér:

Különös jelentőségű esemény nem volt. — Ludendorff, első főszállás-mester. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

LEGUJABB.

Erkezett ójfol 2 órakor

Frigyes főherceg Bratlanu kastélyában.

— Távirati tudósítás. —

A sajtóhadiszállásról jelentik: Lajos bajor király meglátogatta trónörökösünket főhadiszállásán és megtekintette a történelmi nevezetességű várost, vidékét, valamint a csapatokat. A király este elutazott.

Frigyes főherceg hadsereg-főparancsnok a napokban meglátogatta az erdélyi frontot, a kolozsvári kórházakat, az oláhoktól visszafoglalt székely városokat és szemtanuja volt a Töresvártól délre harcoló csapataink hősiességének. Különös meglepedésére szolgált, hogy a Predeáltól délre folyó harcokat Bratlanu oláh miniszterelnök viltájából szemlélte végig. A csapatparancsnokok között magas kitüntetések szétosztva, visszautazott a hadsereg-főparancsnokságra.

Varsó. A lengyel államiség ligája Vilmos császárhoz és királyunkhoz egyenlő szövegű feliratot intézett, melyben azt írják, hogy a lengyel állam helyreállításáért halájukat fejezik ki, mert a manifesztum garanciája nemzeti óhajaik teljesülésének. A bizalomért halásak és azt hiszik, hogy a manifesztum ígéretei teljesülni fognak. Vagyonukat és vérüket latba vetik, hogy a lengyel királyság felszabadítójának oldalán, virágozzék.

Luganó. A Corriere de la Serának jelentik Petzavarról: A duma legközebbi ülését a cár a lengyel manifesztum felolvasásával fogja megnyitni.

Bethmann-Hollweg válasza Greynek.

— Távirati tudósítás. —

A birodalmi gyűlés főbizottságának mai ülésén Bethmann-Hollweg birodalmi kancellár beszédet tartott, melyben a következőket mondotta:

— Ellenségeink folytonosan a háboru folytatásáról beszélnek. Edward Grey a legutóbbi beszédében azt mondotta, hogy nem lehet eléggé gyakran visszatérni a háboru okainak ismertetésére, miután ez befolyásolja a békefeltételeket. Kijelentette azt is, hogy ha igaz lenne, hogy Németországra rákényszerítették ezt a háborut, akkor Németországnak biztosítékot kellene követelnie, hogy ez meg ne történhessen még egyszer. Ez mindenesetre figyelemre méltó vallomás. Grey azonban hosszasan igyekezett azt is bebizonyítani, hogy Németország kezdte meg a háborut. Kétségtelen, hogy a háboru felidézésének kérdése nagyfotosságu a békekötés szempontjából, ezért kénytelen ezzel hosszabban foglalkozni. **Az, ami a háborut elkerülhetetlenné tette, az általános orosz mozgósítás volt, amely 1914. július 31-ére virradó éjjel történt meg.** Oroszország, Franciaország, Anglia és az egész világ tudta ennek következményeit, tudta, hogy az csakis a hadüzenet lehet. Grey most azt igyekszik bebizonyítani, hogy Oroszország csakis a német mozgósítás hírére mozgósított. Grey a *Lokalanzeiger* egyik elkobzott különkiadására célzott. A rendőrség akkoriban ezt a különkiadást nyomban elkobozta és a külügyi államtitkár értesítette az összes nagykövetségeket, hogy a hír valótlan, sőt biztos az is, hogy az orosz nagykövet táviratban értesítette kormányát, hogy a német mozgósításról szóló jelentése figyelmen kívül hagyandó és hogy a lap értesülései a valóságnak nem felelnek meg. Az orosz kormány csupán csak percekig hihette a német mozgósítást. Mikor pedig az oroszok mozgósítottak, csupán Ausztria-Magyarországnak nyolc hadtestje állott harcra készen Szerbiával szemben. Anglia és Franciaország tudtak Oroszország mozgósításáról és mégis tagadták ezt. Ekkor megindultak a tárgyalások és mindjárt világossá lett, hogy Angliával is konfliktusba keveredünk, ami által a háboru fősulya Németországra esik.

— Ezután behatóan foglalkozott a diplomáciai tárgyalások ismertetésével. Megállapítja, hogy a cár a hágai választott bíróságot akkor ajánlotta, amikor az orosz csapatok már megmozdultak ellenünk. Belgium semlegességével foglalkozva megállapítja, hogy mielőtt egyetlen német katona Belgium földjére lépett volna, kijelentette Grey Franciaországnak, hogyha a német flotta a francia partokat és a francia flottát megtámadná, akkor az angol flotta a csatornán keresztül hatol és Anglia Németországgal szemben hadiállapotban lépne tekintni magát. Miután Anglia már flottánk kifutását is ellenséges ténynek minősítette volna, állithatja-e ezután is Grey, hogy csupán Belgium semlegességének megsértése miatt avatkoztak be a háboruba. Abban a komoly törekvésében, hogy a háborut lokalizáljuk, július 29-én biztosítottuk Angliát, hogy semlegességének garantálása ellenében mi **garantáljuk Franciaország területi integritását és pedig úgy az anyaországát, mint a gyarmatokat egyaránt.** Továbbá kijelentettük azt is, hogy ameddig Anglia semleges marad, flottánk nem támadja meg a francia partokat, sem a kereskedelmi hajókat, de természetesen a kölcsönösség alapján.

Greynek erre az volt a válasza, hogy végleg meg kell tagadnia semlegességi ígéretét, mert Anglia szabadkezet akar magának biztosítani. Ha Anglia megtette volna semlegességi nyilatkozatát, nem a világ megvetését érdemelte volna ki, miként ezt Grey állítja, hanem annak elismerését, mivel meggátolta volna a katasztrófa kitörését. Ismeretes dolgok ezek, ámde szükséges őket hangsúlyozni, hogy végleg leromboljuk azt a mesterségesen túplált hitet, **mintha Németország lett volna a támadó fél.**

— Teljes egészében megáll Grey ama állítása, hogy a háboru okainak ismerete döntő befolyású a békefeltételek szempontjából. Mégis kijelentései csak a jövő, a háboru utáni idők teendőire vonatkozhatnak. Grey ugyanis részletesen foglalkozott a béke megővésére irányuló szövetség eszméjével. A probléma elméleti részeivel most nem akarok foglalkozni, de gyakorlatilag még a mostani háboruban állást kell foglalni.

— Hogyha a világ tudatára jön annak a borzalmas pusztításnak, amelyet a háboru emberéletben és vagyonban okozott, akkor el fog hangzani a kiáltás békés megállapodások után, amelyek elejét veszik hasonló katasztrófák megismétlődésének. **A kiáltás olyan erős és jogos lesz, hogy eredményre kell vezetnie.** Németország minden olyan kísérletet, amely ennek megoldására irányul, becsületesen meg fog vizsgálni és támogatni fog annál inkább, mivel az a meggyőződésünk, hogy a háboru olyan politikai állapotokat hoz létre, amelyek az összes nemzeteknek, kicsinyeknek és nagyoknak fejlődését lehetővé teszi.

A jog szabad fejlődésének elvét nemcsak a szárazföldön, hanem a tengeren is érvényre juttatjuk.

Grey erről természetesen nem beszélt, mert az ő béke biztosítékainak sajátos és kiváltságos angol jellege van. Szerinte a semlegesek a háboruban hallgassanak és az angol világuralom minden erőszakosságát türjék el. A háboru után, mikor Anglia, az ő hite szerint, már beverte a fejünket és akarata szerint igazgatja az egész világot, akkor csatlakozzanak a semlegesek és biztosítsák az új angol világrendet, amely világrendben Anglia és Franciaország lesz a nap, amely körül a többinek szabad keringeniök.

— 1915-ben Anglia Oroszországnak ígérte Konstantinápolyt, a Boszporust, a Dardanel-lákat a mögöttes országrészekkel és Kisázsia szétosztotta az entente hatalmak között. Erről az angol kormány a parlamentben nem hajlandó nyilatkozni. De ezen tervek nagyon is érdeklik a népnek békeszövetségét. Ilyenek ellenségeink szándékai és ezekhez még hozzájárul, hogy el akarják tőlünk venni Elzász Lotharingiát, holott én sohasem beszéltem háborus céljaink tárgyalásainál Belgium annektálásáról. Ilyen erőszakos politika nem lehet egy nemzetközi békeszövetkezésnek alapja. Ez ellentétben van az angolok által hangoztatott ama eszményi állapottal, amelyben a jog uralkodik a hatalmon és amelyben a civilizált emberiség családjához tartozó államok egyforma feltételekkel és szabadon fejlődhetnek. A nemzetközi viszonyoknak választott bíróság utján való fejlesztéséhez és az ellentétek békés kiegyezéséhez az első feltétel az, hogy ne alakulhasson többé támadó szándéku hatalmi csoportosulás.

— Németország mindenkor hajlandó olyan népszövetséghez csatlakozni, sőt élére állani, amely megfékezi a béke háborítóit. Ellenségeinket hódítási vágy kapcsolta össze és az volt Európának végzete, hogy **Anglia támogatta a francia és az orosz hódítási törekvéseket,** amelyeket európai háboru nélkül nem lehetett megvalósítani. Ezzel szemben mi mindig a védekező állásponton voltunk és ezt senki, aki becsületesen ítélkezik, el nem tagadhatja.

Nem a porosz militarizmus árnyékában állt a világ a háboru előtt, hanem annak a bekerítő politikának az árnyékában, amely Németországot le akarta nyügözni.

Ez ellen a politika ellen kezdettől fogva védekeztünk és ezért a német népnek ez a háboruja védekező háboru nemzeti létének, szabad fejlődésének biztosítására. Mi sohasem mondtunk, sohasem akartunk egyebet. Mi más magyarázná, ha nem ez, az erőknél azt az óriási kifejtését, azt a kimérhetetlen végső és elszánt áldozat készsége, amely példátlan az emberiség egész történetében és amely az ellenség háborus kedvével és macacosságával szemben — annak az ellenségnek, amely katonailag és anyagilag az egész világ segítő ereit szolgálatába hajtotta — **ellentállt.** Erőinkre egyre keményebb feladatok várnak. Akármilyen erőket von még bele Anglia a háboruba, az mindegy, — de az ő hatalmának is vannak határai — és bizonyos, hogy az **élethez való akaratonkon minden támadása megbiúsul.** Ez az akarat kiirthatatlan és legyőzhetetlen. Hogy mikor jutnak ellenségeink ennek megismerésére, azt bizalommal várjuk, mert **ennek az időnek el kell jönnie.**

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Pénteken: Új bemutatóval először *Gésák,* operett C—42.

Szombaton délután fél négy órakor, fél helyárrakkal ifjúsági és népies előadás: *A nagymama.*

Este nyolc órakor rendes helyárrakkal: *Gésák,* operett másodszer A—43.

* **Színházi hírek.** *Ifjúsági és népies előadás.* Szombaton délután fél négykor tartja a társulat a legközelebbi ifjúsági és népies előadását. Szinre kerül Csiky Gergely kitűnő vígjátéka, a *Nagymama,* a főszerepekben Bánházi Teréz, Kiffer Luiza, Blidár Vali, Benkőné, Várnai, Delli, Kiss Miklós, Kertész, Polgár stb. — *Vasárnapi előadások.* Vasárnap, mint rendesen, két előadás lesz, délután fél négykor mérsékelt helyárrakkal „A csodacsók” kitűnő operett-ujdonságnak lesz az első délutáni előadása ugyanazzal a szereplőkkel, mint az esti bemutaton volt. Este nyolcórkor rendes helyárrakkal a *Gésák* pompás operett van műsoron. — *A Gésák, vagy egy japán teaház története* operett-repriznek holnap van az első előadása. Az évek óta pihentetett nagyszabásu operett teljesen új bemutatóval kerül színre. A sok tarka tánc, hangulatos szép zene és mulattató szöveg biztosítja a jelenben is a darabnak sikerét. Az összes szerepeket a társulat elsőrendű tagjai játsszák. Az operett egymás után három estén marad műsoron.

* **Oholnoky Jenő dr.** vasárnapi felolvasására a Kőlesey Egyesület tagjai az ülőhelyeket biztosító helyszámokat, valamint a nem tagok az 1 koronás belépőjegyeket szombaton délután 5 óráig a kulturpalota könyvtárában, vasárnap délután pedig a pénztárnál válthatják ki, az előadás megkezdése előtt az addig le nem foglalt ülőhelyek is az egyesületi tagok rendelkezésére bocsájtatnak. A kulturpalota felügyelő bizottsága részére a baloldali emeleti páholy van tartartva.

Aradi szemtanu Lublin ünnepéről.

(A lengyel királyság proklamációjának napja.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az ősi lengyel koronázó város: Lublin fölélt kisütött a napsugár. Tavasz — az őszben! A lombhullató novemberben — új március fénye ragyog: a feltámadt szabadság bontotta ki szárnyait.

A megújodott Lengyelország e tipikus városáról E. B. dr. ügyvéd, az aradi társadalom egyik nagyrabecsült tagja, kit a háboru Lublinba sodort, mondott el az Aradi Közlöny tudósítójának érdekes dolgokat.

— A lengyel királyság proklamálása a lengyeleket csaknem váratlanul érte. Tudták, hogy el fog következni ez az idő, de későbbre várták. Elképzelhető, hogy a váratlan öröm szinte elbódította a lengyeleket: olyanok voltak, mint az, akit valami váratlan öröm ér, amelynek értékét az első pillanatban fel sem tudják fogni.

— Egy reggel arra ébredt fel Lublin lakossága, hogy a középkori házak falán óles plakátok jelentek meg: a *boldog örömet hirdető proklamációk*:

— Nincs még veszte Lengyelország! — ujjongott fel százezer ember. S az első perben kipirultak az arcok, hogy a másik pillanatban a könny is átvegye a maga megillető részét. E reggelen egész Lublinban nem maradt szem szárazon. De ezek a könyvek: öröm könyvek voltak. Egy század óta visszatartott könytenger ömlött ki e pillanatban a szivekből, hogy helyet adjon a jövőbe vetett hitnek és reménységnek.

— A proklamáció hivatalos publikálása épen vasárnapra esett. Igazán „tenger nép” volt az utcán. Ez annál kevésbé csodálatra méltó, mert hiszen az utcai élet talán sehol sem olyan élénk, mint a lengyel városokban. A lengyel valósággal az utcán lakik. Délben s a nap bármely pillanatában ép olyan élénk a korzója, mint az u. n. hivatalos korzó-idő alatt, délután 5—7 óráig. Elképzelhető: mennyi néptolongott a királyság proklamációjának hírére az utcán. A házakra felröppentek a lobogók. A lengyel színek mellett *termédek magyar lobogó*. Mintha ezeknek a testvér zászlóknak színei teleharsogták volna a szűk lublini utcákat az ősi lengyel közmondással:

Venger-pollak dva bratanti

Ido sabli, ido sklanki

ami annyit jelent, hogy „a magyar és a lengyel rokonok úgy a kardforgatásban, mint a pohár mellett.”

A híres Krakovszka-Ulicán végig feketélt az ujjongó tömeg, mely egymás kezéből kapkodta ki a két lublini lapnak: a „*Glos Lubelskie*”-nek és a „*Zemne*”-nek külön kiadásait.

— Vége a rabságnak! Szabad Lengyelország! Éljen Vilmos császár! Éljen Ferenc József! — ordították a rikkanások a cikkek címeit. A kirakatokban megjelentek a lengyel színökben beszélő virággruppok között a központi hatalmak vezető fejedelmeinek arcképei, amelyek előtt meg-megállt a sokaság és kendőbögéssel, harsány szóval köszöntötte őket.

— Majd messziről nagy moraj hullámverése hallatszott, mely mindinkább erősödött, míg végre hatalmas eljenzéssé változott. A nagy tömeg a főterre vonuló lengyel bandériumot köszöntötte. A szemnek egy pillanatra rajtuk kellett felejtkeznie. Gyönyörű lovakon, nemzeti viseletben lengyel nemesek robogtak át a Krakovszka-Ulicán. Hogyan tudtak ily rövid idő alatt összegyülekezni? Máig is titok előtte.

— A proklamáció hivatalos kihirdetése után ujjongó, nemzeti dalokat éneklő diákok járták be az utcákat, akikhez természetesen természetek nép csatlakozott. Az esti órákban aztán fátylasmenettel összekötött zenés takarodó volt, mely alkalommal pazar fényözönben uszott az egész város.

Este ünneplő szépséggel teltek meg a színházak, mozik és mulatóhelyek. Színháza tulajdonképpen csak egy van Lublinnak: a *Teatre Wielki*, amelyben mostanában legtöbbször magyar operetteket játszanak: a *Leányvásárt* és a *Cigányszerelmet*. Ezen az estén a stár, a lubliniak kedvence primadonnája: *Godziewska* kisasszony hazafias költeményt szavalt el a lelkesedő publikum előtt. A *Teatre Miniatur* már nem annyira színház, mint inkább orfeum. De ezen az estén ott is elcsendesült egy pillanatra a pajkos sánszon és helyet adott a hazafiai öröm — dalának. A muzikban — ilyen öt van Lublinban — csupa katonai kép ment ez estén, természetesen meg-megújuló tapsvihár között. Egész éjjel 1 óráig tombolt az utcai élet. A kávéházak és vendéglők zsufolásig telve s cigányzene szólt s játszott a régi lengyel dalokat, eleven ütemű mazurkákat.

S ilyen volt a proklamáció napja minden lengyel városban.

— Lublin egyébként ettől a nagyjelentőségű eseménytől függetlenül is megérdemli, hogy mi magyarok érdeklődő szemmel tekintünk feléje. A magyarok iránt érzett rokonszenv itt igen nagy. Valósággal testvérnek tekintenek bennünket, kik a történelem folyamán mindig egymásra voltak utalva.

— A város élete ma már normális. De bizony két év előtt nagy veszedelem lebegett a város lakosai fölött. Akkortáiban midőn én odakerültem, alig volt Lublinban egy utca, amelynek bejáratánál ott ne lengett volna a halálfejes lobogó, mely a „kiütéses tifuszt” jelentette. Itt valósággal esodát művelt az orvosi tudomány. Ma nincs a városban egyetlen tifuszos beteg sem.

— A megindult kereskedelmi forgalom nagy arányokat öltött. Különösen Lublin régi speciálitása: a prémárak kereskedelme indult hihetetlen fejlődésnek. Csodálkozva kérdeztem magamban, hogy az Oroszországtól elzárt város honnan vette ezt a töméntelen ritka prémét. Ezt máig sem tudom egész bizonyossággal megállapítani, de nagy a valószínűsége annak a megállapításnak, amelyet egyik főzsgyökere lublini lakos ismerősöm mondott:

— Uram! Itt elképzelhetetlen értékű prémárut rejtettek el. Még pedig úgy, hogy a legszorgalmasabb kutatás ellenére sem tudott annak idején az orosz hadsereg hozzáférközni. Pedig ugyanamúgy kutatott utána.

— Egy fél évvel ezelőtt még aránylag olcsón lehetett pompás prémekhez jutni, ma már nagyot szökött ennek az ára is. De a kínálat azért láthatóan nem csökken, pedig a frontról visszatérő tisztek pénzük legnagyobb részét Lublinban hagyják s prémekkel megrakodva térnek haza.

A kereskedelem mellett a kormányzóság rendkívül nagy gondot fordít a gazdasági fellendülésre. A földbirtokosokat minden irányban nagy arányú támogatásban részesítik. Ennek meg is van az eredménye. Mert nincs terület egy tenyérnyi sem, amely műveletlen maradt volna. A burgonyatermés az idén nagyszerűen

sikerült, úgy, hogy Bécsnek 10.000 waggon burgonya jutott. Budapestnek pedig 1000 kocsi rakomány.

Az élet egyébként normális s noha a front-hoz való ut itt halad át: szenzációkkal nem igen szolgál. Ha csak szenzációnak nem tartjuk a legutóbbi napoknak egy idegizgató eseményét: 7 rablónak a felakasztását. A kivégzést nagy tömeg, mintegy 20000 ember nézte végig. Két nő és 5 férfit aggattak a bitófára. Ezek a rablók annak idején felhasználták azt az elvadult állapotot, mely az orosz kivonulás után állott be s egy titkos uton megszerzett orosz gépfegyverrel kezdtek dolgozni. Inuen kapták a nevüket is: „gépfegyveres rablók”-nak nevezte őket a nép. A lublini kormányzóság területének földbirtokosait támadták meg és zaklatták állandóan, míg végre a mi tábori csendőrségünk kézre kerítette őket.

Vaskereszt

egy aradi törzstisztnak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az aradi háziezred egyik legkiválóbb törzstiszte *Strohofer* Lajos őrnagy érkezett haza övéi látogatására. A háboru hosszú két esztendeje alatt nem vált meg azoktól a csapatoktól, amelyeknek egyik legnépszerűbb tiszte és legszeretettebb vezére is volt a legkritikusabb napokban. Itthon érte az az örömhír, hogy a *német császár a másodosztályú vaskeresztet adományozta* neki, amiért nehéz feladatokra rendelt, önállóan működő zászlóalját dicsőség-ről-dicsőségre vezette. Habár az őrnagy most nem áll szorosban a háziezred kötelékében, ki-tüntetése úgy az ezredben, mint Aradon, mindenütt osztatlan örömet keltett.

Strohofer Lajos a mozgósításkor, mint kapitány, századparancsnok ment a harcra. Már a legelső ütközetben, Komarovnál és Pusztomyinél rendkívül kitüntette magát, hatalmas katonai egyénisége, tudása és férfias bátorsága azonban csak akkor bontakozott ki a maga teljességében, midőn a hosszú és igen véres stary-sambori harcokban a zászlóalj élére került s véres rohamokban gázolt végig az oroszokon. Itt meg is sebesült, hamarosan felgyógyulva azonban, január hóban már ismét a harcra van s a keserves téli kárpáti küzdelmek minden borzalmát és szenvedését átéli a regimenttel. Eleinte zászlóaljparancsnok, majd *Wallner* ezredes oldalán ezredsegédtiszt, sőt április hó 1-től egész május közepéig ezredparancsnok. A regimentet ekkor *Plister* ezredes veszi át és *Strohofer* Lajos kapitány, mint első adjutáns csinálja végig a nagy galiciai offenzívát.

1910. évi november 1-én őrnaggyá nevezik ki s ez az előléptetés már ismét mint zászlóaljparancsnokot éri. Az egy esztendőszakadatlan harcra szolgáló fardalmi azonban kimerítik erejét, beteg lesz s orvosi rendeletre kórházba kénytelen menni. Felgyógyulása után Aradon, a pótzászlóaljnál teljesít rövid ideig szolgálatot, mint a kiképzés vezetője s itt éri a felsőbb parancs, mely egy újonnan felállított közös gyalogezredhez vezényeli zászlóaljparancsnoki minőségben. Jelenleg is ott van.

A *Strohofer*-bataillon német kötelékben harcolta végig a nagy orosz offenzívát s mindvégig rendületlenül, diadalmasan s ami a legfőbb, igen csekély veszteséggel tartott ki az orosz tulerővel szemben. A német császár elismerése most a mellére tűzte a vaskeresztet s ugyanekkor megkapta ezt a kitüntetést a zászlóalj másik két tiszte is. Ez már *Strohofer* őrnagy előterjesztésére történt.

Strohofer egyik legszebben dekorált tiszte a 33. gyalogezrednek s csak nagy szerénységének és zárkózottságának tulajdonítható, hogy a közvélemény erről alig vett tudomást mostanáig. Jóformán tehát mulasztást pótolunk azzal, hogy most az ő tudta és megkérdezőse nélkül megírjuk, hogy a vaskereszten kívül tulajdonosa még a III. osztályú hadiékítményes vaskoronarendnek (szintén a wolhyniai harcok jutalmaként), a III. osztályú katonai érdemkeresztnek, azonfelül pedig mindkét *signum laudis*nak. Ugyiszólván az összes kitüntetései meg vannak tehát, amelyeket jelenlegi katonai rangjában megkaphatott.

Strohofer őrnagy rövidesen térre megy.

Bukarest cigánybárója.

(Ez az a Bazileszku?)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Nae Bazileszku román képviselő és a bukaresti egyetemen a jog és nemzetgazdaságtan tanára, a minap nagyhangú cikket tett közzé a londoni Times hasábjain s cikkében arra igyekszik serkenteni az ententeat, hogy Romániát minden tőle telhető eszközzel védje meg. Azt mondja cikkelyében a derék tanár, hogy Magyarország részére Románia leküzdése élet-halálharc. Ha a központiak meghódítják Romániát, mértetelen sok gabona-, petroleum-, benzín és réz jut birtokukba. Ha a központiak meghódítják Romániát, mindenkorra megszabadulnak az éhség kísértetétől és annyi mindenféle készletnek jutnak a birtokába, hogy akármeddig képesek lesznek ellentállani az ententének. Az ententének tehát saját érdeke, hogy Romániát minden eszközzel támogassa. Ha az entente Romániát megmenti, ezzel tulajdonképen saját magát menti meg.

Igy ír Nae Bazileszku, akinek származásával és karrierjével érdemes bővebben foglalkozni.

A prahovai kerületben van egy kis falu, a melynek Urlac a neve. A falu lakosainak száma mindössze kétezer és ezeknek kétharmadrésze oláhok és cigányok keveréke, típusuk inkább ez utóbbiaké. Ezekből a cigányokból s hozzá nem is az elitjéből származik Nae Bazileszku. Első tekintet az arcára elárulja a cigány eredetet. Ami cigányoknál ritkaság: Bazileszkuval megtörtént az, bekerült a falusi iskolába, ahol a dászkalnak és a pópának kedvére való tanítványa volt. A pápa magához vette inasnak s Bazileszku akkori-ban az volt az ambíciója és vágyainak netovábbja, hogy valamikor sekrestyés lehessen belőle. Sokat szeretett olvasni s nemcsak a pápa által félredobott újságokat, hanem könyveket is olvasott. Tizennégy éves korában a sors összehozta egy gazdag özvegygel, akinek a fiatal Nae Bazileszku megtetszett. Az özvegy hívta magával Bukarestbe és a fiatal suhanc szót fogadott. Bukarestben a gazdag asszony iskolába adta Bazileszku s taníttatta. Elvégeztette vele nemcsak a gimnáziumot, hanem még az egyetemet is. Bazileszku a taníttatás és az élvezett zsebpénz fejében nem volt más kötelezettsége, csak az, hogy mindezért szerelmével fizessen, amit híven teljesített is. Azonban mikor már megvolt az ügyvédi oklevele s az egyetemi tanárság felé kezdett kacsintgatni, akkor Nae Bazileszku terhes nyügnek tett szett az öregedni kezdő szerető, akinek anyagi támogatására különben sem volt többé szüksége. Egy szép napon egyszerűen faképnél hagyta „kitartó” mecénásnőjét s külön lakást vett magának. Az asszony követelte jogait, mire Bazileszku kidobta a lakásából. Az elhagyott s elárult asszony erre revolvert vásárolt, az utcán megleste Bazileszku s mérenyületet követett el ellene. Bazileszku ugyan csak könnyen sérült meg az egyik karján, de az asszonyt bezárták.

Bukarestben a botrány csakhamar feledésbe ment és Nae Bazileszku bejáratos lett Pascal Arisztidesznek, a jogi kar dékánjának a házába, akinek leányát nemsokára feleségül is vette. Karrierje házassága révén egyszerre nagy lendületet kapott és csakhamar tanára lett az egyetemen a nemzetgazdaságnak. Emellett azonban megtartotta ügyvédi irodáját is. Előszere-tettel adta ki magát tudósnek s egy-két nemzetgazdasági munkát írt, melyekről azonban Romániában hamar kisütöttek, hogy ezek mindössze csak „utánírásai” külföldi szakludósok munkáinak.

Feleségével vagy harminc holdnyi földterületet kapott Bukarest közelében. Nem tudott azonban ezzel a földdel mit sem kezdeni, mert megművelésre nem igen volt alkalmas. Kapóra jött neki az a körülmény, hogy Bukarestben a lakásoknak horribilisan emelkedtek. Elhatározta, hogy földjén telepet létesít, melynek Bucuresti-Not — Uj-Bukarest — legyen a neve. Birtó-

kát parcellázta és ezeket a parcellákat újsághirdetések útján részletre kínálta a kis embereknek. Felhívásában hangoztatta, hogy az utcák csatornázását és világítását, valamint a járdák létesítését magára vállalja. A csábító ígéreteknek csakhamar megvolt az eredménye és bukaresti iparosok és kiskereskedők hamarosan megvásárolták a parcellákat és azokra előlegeket adtak. Fizették aztán a részleteket és a vételárnak majdnem a felét lefizették már, de Nae Bazileszku semmit nem váltott be abból, amit ígért. A birtok portenger volt még mindig és csatornázásnak s utcarendezésnek még semmi híre sem volt. A kisemberek erre beszüntették a részletek fizetését. Bazileszku-nak ez kapóra jött. Valamennyi vevőjét beperelte s azok nemcsak a befizetett részleteket vésztették el, hanem még tetemes perköltséget is kellett fizetniük. A parcellákat aztán újból eladta másoknak. Ez a szerencsés kétszeri parcellázás vagyont hullatott az ölébe és ettől fogva fényűzően kezdett élni. Bukarestben ettől az időtől kezdve „cigánybáró” jelzővel kezdték a nevét emlegetni.

Ez a cigánybáró, a Nae-Bazileszku most egyszerre hazája megmentőjének akarja magát feltolni, akárcsak Take Joneszku, akinek babérait megirigyelte. Anélkül, hogy erre megbízása volna, saját szakállára utazgat az entente országokban, érintkezik mértékadó személyiségekkel s tanácskozásokat folytat, melyekre senki sem kérte fel. Ilyen természetű feltolakodás a Timesben megjelent cikke is.

Bukarest kukoricán él.

— Távirati tudósítás. —

Bukarestnek régebben oly mozgalmas élete a rendőrség egyetlen intésére elmúlt. Ma minden kávéház zárva, még a Káffé Capsa, az összes miniszterek találkozó helye, ahol minden asztalnál egy excellenciás ur ül, még ez a kávéház sem lett kivétel.

A terrasról eltűntek a kényelmes, fonott karosszékerek s a nagy tükröablakok vastag, vörös függönyeit, melyeken ott pompázott a királyi emner, összehúzták. Amit egy negyed év előtt senki sem hit volna, hogy a Káffé Capsát a bukaresti társas életből kitorölték. S így jártak a többi kávéházak is, melyek sokkal inkább hasonlítottak egy politikai klubhoz, mint európai értelemben vett kávéházakhoz. A Hotel de France híres bárja a szállodával együtt becsukta kapuit. A galans Trokaderóból eltűntek a szanzonettek és a táncosnők és a Káffé de L'Universiteben nem található fel többé Jonescu ur barátai. Csak a Caffé du Boulevard változott át titkos kis fészekké, ahol a város előkelő emberei adnak egymásnak reggelenkiut találkát. A háboru elvette a bukarestiek régi kedvét de ebben tájan az orosz rendőrségnek is része van. Félnék beszélgetni, félnék a hírektől. De nemcsak a nép van így, maga a kormány, amelynek, mióta politikája csütörtököt mondott, semmi támasza nincs a népben, sem mer elhatározó cselekedetekbe fogni. Egyszersmind meg is akadályozza a kormány, épen mert fél a néptől, hogy az emberek egymással találkozzanak s véleményeiket kieseréljék. A mozikat is becsukták, megállni az utcán tilos, telefon nincs, a városba címzett leveleket sem kézbesítik hamarabb hat rendeletési helyükre. Es épen ezek a kis nélkülözések és a mindennapi unalom okozott, a hajdan oly élvezet s óvár városban sokkal nagyobb lehangoltságot, mint bárhol másutt a

világon. Mert Bukarestben hozzá voltak szokva ahhoz, hogy szabad folyást engedjenek az öröme-nek s megfojtsák a fájdalmakat s ahol az emberek mindig, mintha mámorosak lettek volna. Mo t a szép elegáns kocsik eltűntek az utcákról. A fekete, nemes származású lovak nem láthatók többé.

A főutcákon elaggott szekereket huzgálnak csontig sovány gebék s az elegáns korzón emberhuzta két kerekű taligák nyiszorognak. A szép kocsik és a szép lovak a fronton vannak. Ott, ahol az oláh fiatalok van s ahonnan naponként gyászír érkezik Bukarest minden családjához. A demokráciának eltagadhatatlan jele azonban az, hogy az oláh mozgósítás mindenkit a frontra vitt, aki csak oda vihető volt, a miniszteri tisztviselőket épen úgy, mint a miniszterek fiait.

A háboru egy országban sem változtatta át oly gyorsan az egész életet, mint itt. Az élet kis örömeit sehol sem rabolta el oly mértékben, mint Oláhországban, ahol pedig talán a legnehezebben nélkülözik ezeket. A bukaresti hölgyek nem tudnak ma luxust üzni, nem tudnak vásárolni, minden parfüm üzlet üres s minden gyógyszertár lezárt ajtaján ez olvasható: — Arubány miatt zárva.

Az élelem ugyanesak megszűkült. Korábban, font számra dobták el a kenyeret, húst és halakat, s kelet minden jó élelmiszerét olcsón lehetett vásárolni és tetszés szerinti mennyiségben. A hotelek kiszolgálása is rossz lett. Magában a Grand Hotelben minden asztalnál kukoricát esznek. Kukoricát! Kukoricát! Tes-sék megérteni: kukoricát! S mindenütt hallható: *Ilyen nyomoruságos zabálni való!* amellyel máskor a parasztok hizlalták a barmaikat, s ez most, amikor a háboru ugyszólván csak megkezdődött! *Mi lesz később?*

Szeptember közepén Bukarestet erős csapás érte azzal, hogy a kávékészlet elfogyott. A kereskedők gondoskodtak a kávé pótlásáról és hoztak is valami barna színű, kellemetlen kinézésű anyagot a piacra, amelyről csakhamar kitűnt — *pörkölt kukorica volt.*

A kávéházak bezárásával eltűnt a politikáló kedv is, igaz, hogy erről a kormány is gondoskodott, amennyiben eltiltott minden katonai és politikai eseményről való nyilvános beszélgetést. A korai győzelmek hírére a kormány, hogy egy kis vigasztalást öntsön megnyult orru alattvalói lelkébe, nemrégén elrendelte a kávéházak megnyitását délután egytől háromig. De épen a rendelet kiadása napján, midőn délután egy órakor, az örvendezni kezdő bukarestiek épen együtt ültek a kávéházakban, megjelent az égboltozaton egy folyton nagyobbó Zeppelin, amely a fellobbanó gyönyörvagyat rögtön aggodalomná és rémületté változtatta.

Tisztelettel kérjük t. előfizetőinket, hogy a lap kézbesítésére vonatkozó reklamációkat, avagy a lakhelyváltoztatást, ugyszintén a lap megrendelését és beszüntetését mindenkor a kiadóhivattalal közöljék, (Telefon 151.) mert másutt, pl. a lapkihordónál, vagy pénzeszedőnél leadott címváltozások elkésve, vagy egyáltalában nem jutnak birtokunkba.

Fővárosi rendőrtiszt az Aradi Közlöny „barátnő” cikkeiről.

(Szakvélemény a problémáról.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Aradi Közlöny cikksorozata a — „barátnők”-ről immár túlnőtt a vidéki érdeklődés keretein s felkeltette a fővárosi szakemberek figyelmét is. Az alább közölt okos válasz is ennek a bizonyossága:

Mélyen tisztelt szerkesztő ur! Nagyrabecsült lapja immár lezárta a mai napokban különösen aktuális problémának, a „barátnő” kérdésnek érdekes és tanulságos vitáját. A végző következtetések levonását az olvasókra méltóztatott bizni. Nem vitaképen, hanem mintegy zárszó gyanánt, tekintettel arra, hogy foglalkozásom olyan, melynek során igen sokszor nyílt alkalmam e kérdéssel kapcsolatos helyzetet látni, bátor vagyok rövid összefoglalását adni annak, ahogy — szerény nézetem szerint — e kérdést helyesen kezelni kell. Ha nem méltóztatik a hosszú vita után szófecsérlésnek tekinteni, méltóztatnék közölni.

— A „barátnő” nagyon tág fogalom s vele szemben csak úgy lehet helyes ítélkezést gyakorolni, ha a barátnők nagyon népes osztályának egyes kategóriáit nézzük.

— Az első csoportba azokat a nőket sorolnám, akik, midőn barátot tartanak, illetve helyesebben: midőn barát által tartatják el magukat, csak élvezetet, szórakozást keresnek s mindegy nekik, ki nyújtja azt részükre: ma ez, holnap az. Főleg ezek azok, akik elegáns toalettekben, selyem harisnyákban s ékszerekkel (nagyon sokszor csak talmi ékszerekkel) megrakva pezsgőznek, cigarettáznak a kávéházakban és büszkélkednek a korzón. Különösen a katonatiszteket kultiválják, akiknek mostanában sok pénzüik van s akiknek a haretér veszélyei, farsadalmi után jól esik egy kis léha élet. Ezek a nők végeredményben nem sokat különböznek a rendőri felügyelet alatt állóktól, mindenesetre utban vannak a prostitúció felé. Létezésük fizikai okokból mégis szükségszerű; hogy miért, annak fejtegetése nem való egy napilapba, de mindenesetre kívánatos, hogy a rendőrség legelőbb is figyelje őket s mérlegelje, mikor válik szükségessé a beavatkozás. Arról kár is beszélni, hogy ilyen nők huzamosabb időn át visszatarthatnák a férfiakat a nősüléstől.

A második csoportba azok a barátnők tartoznak, akikről Quintus „Az Ujság”-ban egy-két év előtt „babuskák” elnevezéssel írt sok megértéssel. Ezek a nők elsősorban szeretet után vágyódnak s nem önző célok vezeték őket. Elhagyatottságnak érzete, mostoha anyagi viszonyaik nyomása, hevesebb vérmérséklet, meggondolatlanság, naivság, stb. azok a rugók, melyek őket a férfiak karjába hajtják, akik csak néhány kellemes hónapot, vagy egy-két évet kívánnak velük eltölteni. Mig ez tart, rendesen jól megy a sora a babuskának, ha a férfi anyagi viszonyai megengedik. Egyébként e nőknek rendesen foglalkozásuk is van, csak annak jövedelme a szórakozásra már nem futja. E nők szeretik a barátjukat, de ha az elhagyja őket — pedig előbb-utóbb elhagyja — amivel számolni szokott a barátnő is, bizony nem irigylésre méltó a helyzete. A legtöbb mégis egy sor sirás-rivás után megvigasztalódik s szívében bizonyos idő elmúltával hely üresedik meg az új vigasztaló számára. Ezek a nők nem rossz teremtesek,

sorsuk azonban inkább sajnálandó. A férfiak ezek miatt sem szokták huzamosabb ideig halasztani a házasságot, úgy, hogy általában a férjhezmenésre váró urileányoknak nem kell gyűlölettel viseltetniük a barátnők e kategóriája iránt. Ha a férfiak nehezen házasodnak, annak egyéb gazdasági s lélektani okai vannak.

„Barátnő” a szó nemes értelmében a harmadik csoport, melynek tagjai tiszteletet, becsületet és szeretetet érdemelnek. Olyan nők alkotják e csoportot, akik egy férfit szerettek és szeretnek csupán minden önző gondolat, anvagi érdek kikapcsolásával. Ezek a nők nem járnak divatos ruhákban; egyszerű öltözetüket sokszor maguk varrják s őket sohasem lehet látni a korzón és kávéházban. Törvénytelen feleségei ők a szeretett férfinak, jó anyák és jó háziasszonyok. Az ő védelmüket sürgeti többek között Zsolt, a „Pesti Hírlap” Esti leveleiben, mondván, hogy — többet ér a jó szerető, mint a rossz feleség! Valóban úgy van. Ezeknek a nőknek alig van igényük, kedvesek, szolidak s türelmesen viselik ferde helyzetük következményeit. Az ilyen nőt elhagyni becstelenség a férfi részéről, ha már komoly okokból feleségül nem veheti. Az ellenkezőt kívánni harmadik személy részéről pedig legalább is szivtelenség.

E néhány megjegyzést óhajtottam tenni a kérdéshez mélyen tisztelt szerkesztő ur tisztelő híve P. Gyögy dr. fővárosi rendőrtiszt.

„Hazudni

hazafias kötelesség.”

(Olasz jelentés tengeralattjárók elsüllyesztéséről.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Stefáni-ügynökség az olasz tengerészeti miniszterium következő jelentéseit közli:

Október 17-ére virradó éjszaka egy magyar-osztrák tengeralattjáró megkísérelte egy csapatokat szállító gőzösünk megtorpedozását. Kisérő torpedónaszádaink észrevették ezt és elszántan megtámadták az ellenséges tengeralattjárót. A tengeralattjáró és egy torpedónaszádunk elsüllyedt. A gőzös azonban sértetlenül rendeltetési helyére jutott. A torpedónaszád személyzetének nagyrészt megmentettük és két tisztet és 11 embert, akik a tengeralattjáró személyzetéhez tartoztak, foglyul ejtettünk. November 2-ára virradó éjszaka sikerült torpedónaszádainknak, miután a fasanai és pólai csatornán az aknamezőkön és a megerősített védelmi vonalon átjutottak, ezen a vidéken előrenyomulni, ahol a magyar-osztrák flotta egyik része horgonyzott. A nagyobb ellenséges egységre két torpedót lőttünk. Megállapítottuk azonban, hogy a torpedók megakadtak a hajók védőhalójában. Torpedónaszádaink két óra hosszat maradtak az erősségtől kisebb távolságra lévő Póla kikötőjében és csak akkor távoztak, mikor hehez és nagyon kényes feladatukat elvégezték. Sok óriási fényező hiába kutatta a horizontot s a tengert. Az ütegek erőteljes tüzelést kezdtek, melyek eredménytelenek maradtak. November 3-ának éjszakáján néhány torpedónaszádunk elsüllyesz-

tett egy nagy osztrák gőzöst, mely Durazzóban az aknamezőktől délre horgonyzott. Ellenséges torpedónaszádok ellen, melyek támadásra indultak, a mieink ellentámadást intéztek. Ez alkalommal az ellenséges egységeknek vissza kellett vonulniok. A mieink épségben tértek vissza bázisukba. November 5-ének reggelén három ellenséges torpedózúzó jelent meg St. Elpidio-Máre előtt s megkezdte a partrésznek bombázását. Egy odasiető páncélvonat azonban a tüzérségi tevékenységnek véget vetett s az ellenséges hajókat visszavonulásra kényszerítette. Két torpedózúzózt találtunk el és megfigyeltük, hogy az egyik oldalra hajolt és a másik segítségével eltávozott. Az ellenségnek egyetlen lövése sem volt hatásos. Magánházában csak némi kárt tettek. Egy vasuti alkalmazott könnyen megsebesült.

Illetékes helyről a fentebbi jelentéshez a következőket közlik: Buvárhajónk elsüllyedésétől szóló hír valódiságát nem ellenőrizhetjük. Az tény, hogy egy buvárhajónk az említett idő óta vállalkozásáról nem tért vissza. Megbízható hírek vannak, melyek szerint a parancsnokot Ritter von Zopa sorhajóhadnagyot, Meixner Pált, aztán egy fregatt kapitányt és egy második tisztet, mint hadifoglyokat az olasz Gallipoliba vették. Vajon buvárhajónkkal egyidejűleg olasz részről csak egy torpedónaszád süllyedt-e el, azt nem akarjuk eldönteni. Eddig minden olasz flotta hír, amennyire az ellenőrizhető volt, azt a hivatalosan kiadott elvet követte, mely szerint hazudni hazafias kötelesség. November 2-ára virradó éjszaka egy olasz motornaszádnak elismerésre méltó bátorsággal és ügyességgel sikerült behatolnia a fasanai csatornába és egy ott horgonyzó hajóra két torpedólovást adni, anélkül azonban, hogy a legesekélyebb eredményt érte volna el. Az egyik partiműben történt telefonfélreértés következtében az olasz motornaszádra nem világítottak, nem lőttek és így el is távozhatott. A két torpedót ép állapotban kihalsztuk. Ezen felül egy visszahagyott kis naszádot zsákmányoltunk. Hogy több torpedónaszád is benyomult volna a fasanai csatornába, sőt a pólai kikötőbe, továbbá, hogy valamely erődhöz oly közel jutott volna, mint azt az olasz jelentés mondja s hogy fényezőrókkal megvilágították, ütegekkel lőtték, hazafias koholmány. November 4-ére virradó éjszaka ellenséges motornaszádok három torpedót lőttek a durazzói kikötőbe. Kettő felrobant anélkül, hogy a legesekélyebb kárt tette volna. A naszádot parti ütegeink tüzelese elűzte. Minden egyéb a hazafias kötelesség frázisai közé tartozik. November 5-én reggel három torpedónaszádunk és nem torpedózúzónk, lövöldözött egy gyárszerű új épületet St. Elpidion és miután az épületet felgyújtották, eltávoztak s észak felé haladva lövéseket váltottak egy odasiető páncélos vonattal, melyet látszólag kisebb hatással eltaláltak. A torpedónaszádokat a legkisebb találat sem érte.

Tisztelettel kérjük

azokat a t. tábort előfizetőinket, akiknek a tábort postaszámuk megváltozik, hogy egyidejűleg a régi tábort postaszámukat is írják meg, mert ellenkező esetben a lap pontos küldésében fennakadás

hat be 1-1 1-1 1-1 1-1 1-1 1-1 1-1 1-1

Nincs szabadság a szülők temetésére.

(Aradra hozott orosz hadnagy keservei.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A moszkvai 1. gyalogezred hadnagya ezredével néhány héttel ezelőtt az oláh frontra került és a napokban fogságunkba jutott. Tegnap Aradra hozták többedmagával és itt az Aradi Közlöny munkatársának alkalma volt vele hosszabb beszélgetést folytatni. A fiatal hadnagy az orosz despotizmust rendkívül jellemző, következő, saját maga által végigélt históriát mondta el a következőkben:

— Forró lelkesedéssel és önfeláldozó érzéssel vonultam a harcra két esztendővel ezelőtt. Bennem épp úgy, mint a többi fiatal tisztben az a hit élt, hogy hazánkért áldozzuk fel magunkat. Most már valamennyien tudjuk, hogy nem Oroszország bűnéért, hanem Angolország zsebéért van szó. És sajnálattal látjuk, hogy ennek a rabló szigetországnak érdekében hadvezetőségünk a legkíméletlenebb módon áldozza fel Oroszország férfi lakosságának színe-javát. A hadvezetőség a legnagyobb lelketlenséggel tagadja meg igazságos és jogos kéréseinket. Ez az oka annak, hogy én most az önök foglya vagyok. Hallgassa meg, hogy rövid néhány hónap alatt mi történt velem: Teljes 12 hónapig küzdöttem az orosz-lengyelországi és galíciai fronton. A legveszedelmesebb szakaszon teljesítettem szolgálatot és valóban isten csodája, hogy még életben vagyok. Vegre a tizenharmadik hónapban észbe jutott hadvezetőségünknek, hogy ezredünket néhány hétre tartalékba helyezze, hogy kipihenjük egy esztendő rettenetes keserveit. Szerettem volna nyolc napra hazamenni, mert apám és anyám az utóbbi években sokat betegeskedtek és nagyon keserves leveleket irtak hazáról. Kérvényt nyújtottam be a hadvezetőséghez nyolc napi szabadság végett. Minden indokolás nélkül visszautasították és ismét a frontra rendelték.

— Négy hónapig teljesítettem újra első vonalbeli szolgálatot és akkor újból visszavontak bennünket a tartalékba, hogy tíz napig pihenessünk. Levelet kaptam az édesanyamtól, hogy az apám hirtelen halálos beteg lett. Négy napi szabadság iránti kérvényemet benyújtottam a hadvezetőséghez, azonban ezt is indokolás nélkül elutasították. Néhány nap múlva újból a lövészárkba kerültem és táviratilag jelentették édesanyám halálát. Szabadságot kértem, hogy elmehessek a temetésre, azonban megtagadták a kérelmemet. Elkéseredve, siró lélekkel harcoltam tovább. Egy hónappal ezelőtt egész ezredünket Romániába helyezték és az erdélyi frontra vezényelték bennünket. Ezt az időt akartam arra felhasználni, hogy egy-két napra hazanézhessék szegény jó anyámmal. A hadvezetőségünkben azonban nem volt annyi emberies érzés, hogy akárcsak három napi szabadságot is engedélyeztetni volna nekem. Mihelyt megérkeztünk a román határra, azonnal csatasorba állítottak bennünket és a harcok folyamán ezredünk felére olvadt le. 14 nappal ezelőtt azt az értesítést kaptam Moszkvából, hogy az édesanyámat meg kell operálni, de kétséges, vajon életben fog-e maradni. Azt hittem, hogy ez elég jogeim lesz új szabadság kérelmemhez. Ismét benyújtottam folyamodványomat, azonban ennek is ugyanaz volt a sorsa, mint elődeinek. Egy héttel később megjött az újabb szomorú értesítés: édesanyám meghalt az operáció alatt. Ismét nyolc napi szabadságért folyamod-

tam, azonban a főparancsnokság megint elutasította kérelmemet, de most már arra is figyelmeztetett, hogy amennyiben még egyszer folyamodom szabadságért, akkor büntetésben fogok részesülni. Ez volt életem legkeserűbb órája. Hosszu töprengés után elhatároztam, hogy ezt a lelketlenséget nem hagyom megbosszulatlanul. Ha forrón szeretett házamat kellene tovább is védenem, akkor nem gondoltam volna megtorlásra, és tovább türtem volna azt az állati kegyetlenséget, amit parancsnokságunk velem és többi tisztársaimmal véghezvitt. Románia védelmében azonban ilyen események után nem akartam magamat feláldozni és a legközelebbi kínálkozó alkalommal megadtam magamat az osztrák-magyar német csapatoknak. Ha bűn, amit tettem, akkor az megbocsátható vétek, s tudom, hogy hasonló eseményeket még számos bajtársam fog elkövetni.

H I R E K.

Aradi bírák az élelmiszer biztosításért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Mint lapunk más helyén is megírtuk, az aradi királyi törvényszék, ügyészség, és járásbíroság bírái és tisztviselői kara az élelmiszer ellátásuk kérdésének megoldását maguk vették a kezükbe. Scharner Sándor tábornok, törvényszéki elnök ma délelőtt összehívta az érdekelteket egy értekezletre, amelyen elmondta, hogy a mai nehézségek leküzdésére kínálkozó eszközök fölött gondolkodva, arra a meggyőződésre jutott, hogy leghelyesebb ha a bírák és a tisztviselők a száz és száz helyen már bevált utra lépnek és kikapcsolva az egész testületet a hatósági ellátásból, maguk gondoskodnak élelmiszerszükségletük fedezéséről. Ez a bevált eszköz a Hangya fogyasztási szövetkezet segítségül hívása. Az előzetes tárgyalások megtörténtek és a Hangya igazgatósága hajlandónak nyilatkozott arra, hogy Aradon fiókot létesít és tekintve azt, hogy a fogyasztási szövetkezet mindennemű élelmi cikkel rendelkezik az aradi igényeket is kitudja majd elégiteni.

Az értekezleten megjelentek, köszönettel fogadták az elnök fáradozását és elhatározták, hogy megalakítják a szövetkezet aradi fiókját. Erre a célra, legközelebb felhívást bocsátanak ki, mert az akciót szélesebb alapra akarják fektetni és az a szándék, hogy nem korlátozzák a törvényszék személyzetére, hanem részt engednek mindazoknak a fixfizetésű laleinereknek, akik a mai viszonyokkal küzdenek. Az eszme megvalósításának fő feltétele, hogy legalább 50.000 koronával megalakuljon az aradi fiók és e célból 40 koronás részjegyek jegyezhetők. A cél teljesen altruisztikus, mert a mutatkozó haszon is tagoknak jut. Az alapszabályok megtekinthetők és mindennemű felvilágosítás kapható Schwarz Juliskánál a törvényszéki épületben a járásbíroságnál.

Választók gyűlése.

Az első és negyedik kerület választó polgárságának szilárd, egyöntetű akarata és az aradi Nemzeti Munkapárt városatyja jelöltjei iránti ragaszkodás jut kifejezésre azon a nagyszabású értekezleten, amelyet a Nemzeti Munkapárt pénteken délután 6 órára hív össze a Millennium sörözősarnok külön termében. Az összejövetelen a párt hivatalos jelöltje, Szemere Kálmán és Zádor Imre személye körüli tömörülés láthatóan dokumentálni akarja azt a lelkesedést, amellyel a jelöltek megválasztását támogatják.

Az aradi Nemzeti Munkapárt meghívóját itt közöljük.

Meghívó.

Az első és negyedik kerület választó polgárait november hó 10-én, péntek délután 6 órakor, a Millennium külön termében tartandó értekezletre tisztelettel meghívja az aradi Nemzeti Munkapárt vezetősége.

— Washingtoni új nagykövetségünk. Bécsből jelentü tudósítónk: A király Tárnovszky Adám grófot, a monarchia szófiai követét, washingtoni nagykövetté nevezte ki. Az új nagykövet 1866-ban született és 1889-ben fogalmazó gyakornok lett a lebergi helytartóságnál. 1896-ban került a külügyminisztériumba, majd a diplomáciai vizsga letétele után konstantinápolyi nagykövetségünkhöz, majd az athéni követséghez osztották be, mint attasét. 1899-ben Washingtonban küldték mint követségi titkárt, de még ugyanabban az évben áthelyezték Párisba. Ezután Drezdában, Brüsszelben, Madridban és Londonban szolgált. 1911-ben nevezték ki rendkívüli követté Szófiába.

— A magyarországi választás. A fővárosi lapok azt közölték ma, hogy Mangra Vazul metropolita lemondása következtében megüresedett magyarországi kerületben Pópa György dr. aradi törvényszéki bírót jelölték munkapárti programmal képviselőjelöltnek. Ez ügyben felkerestük Pópa György drt, aki a következőket mondja az Aradi Közlöny munkatársának:

— A magyarországi kerületből kérdést intéztem hozzám igen számos tekintélyes választópolgár, hogy hajlandó volnék-e a jelölést elfogadni, mert a választók jelentékeny része nekem szánta a eszéki mandátumot. En azonban, amíg a legilletékesebb tényekkel nem tanácskoztam, nem adok végleges választ. Különben is még önmagamban sem alakult ki ez ügyben teljes elhatározásom.

— Osztrák közéleti miniszterium. Bécsből jelentik: Az a hír van elterjedve, hogy miután Beck Vladimir báró az élelmiszer miniszteriumot nem vállalta el, Körber Ernő miniszterelnök át fogja venni ezt is.

— A gyászoló francia szülők egyesülete. Gentből jelentik: Azoknak az apáknak és anyáknak egyesülete, akiknek fiai hősi halált haltak a hazáért, tegnap összejövetelt tartott a Sorbonne-on. Az ünnepies gyűlésen megjelentek a többi közt Poincaré elnök, Duparqé tábornok, Painlevé közoktatásügyi miniszter és Dubail tábornok. Az egyesület elnöke Leroy-Beaulieu Pál és Chenu, az ügyvédi kamara volt elnöke mondták megható beszédeket, amelyekben ünnepelték a hősök emlékezetét.

— Barth Lulu a horvát bálnál. Zágrábból jelentik: Barth Lajos, a világhírű autogramgyűjtő kilenc napon át itt is bemutatta páratlan gyűjteményét a Vöröskereszt-Egyletjévére. A bemutatásból származó teljes jövedelmet a Vöröskereszt-Egyletnek adományozta. A nagylelkű gyűjtő. Az utolérhetetlen gyűjteményt Zágráb társadalmának színe-java megtekintette, köztük Skerlecz Iván báró horvát bán és Dolores kir. hercegnő is, a ki vendégül látta Barth Lajost és beírta nevét a könyvbe. A nagyszerű gyűjtemény, melyről hasábokat irtak a zágrábi lapok, tekintélyes összeget jövedelmezett a jótékony célra.

— Az Aradi Polgári Jótékony Nőegylet vezetősége e hó 12-re tervezett jótékonytevételedélutánját f. é. december hó 8-ikára halasztotta el.

— **Izrael tanár — a cárevicsnél.** Ismeretes az a világszerte feltűnést keltett visszatasítás, amelyet a híres berlini orvosprofesszor Izrael adott a cárnak, ki a cárevics megoperálása végett Pétervárra hívta. Emberileg érthető ennek a német tudósnak az eljárása, ki nek lelkében egy logikus gondolatsor alakulhatott ki: — Miért mentsem meg annak az embernek a gyermekét, ki halomra öldösteti le az én testvéreimet? Nem tudok Krisztussá lenni, minden bünt megbocsátó, elfelejtő isteni lény, hadd érezze át ez a trónok magasán élő ember is azt a mérhetetlen fájdalmat, amelyet a német apák éreznek. Nem megyek!

Ezzel szemben ma Bécsből jelentik, hogy beavatott berlini forrás szerint: Izrael tanár — Vilmos császár beleegyezésével — Pétervárra fog utazni, hogy műtétet hajtson végre a cárevicsen.

Ha ez a hír igaz: mindenesetre túlnő a mindennapi események keretein. Egy kicsit utópisztikus dolog volna ugyan messzemenő következtetéseket kapcsolni ehhez az esethez, de napirendre sem térhetünk csak ugy egyszerűen e felett. Mert lehetetlennek tartjuk, hogy mielőtt Pétervárra utaznék Izrael tanár, el ne bucsuzzék Vilmos császártól s Pétervárott a megoperált s gyógyuló cárevics betegágyánál sok mindenről ne beszélgesse a cárral. Mint egy kapocs és pedig értékes kapocs fogja összekötni személyével a két uralkodó gondolatait, amelyek, hogyha találkozhatnak: ki tudja nem érthetik-e meg egymást?

— **Uj udvari tanácsos.** A király Hervay Istvánnak, Oszlád vármegye alispánjának, sok évi buzgó és eredményes szolgálata elismerésül, a magyar királyi udvari tanácsosi címet díjmentesen adományozta.

— **I. Napoleon unokája meghalt.** Villers-Cotteretsben Páris egyik külvárosában, a napokban meghalt Walewski Károly gróf. A párisi lapok tisztelettel elparentálták, de valamennyien elhallgatták, hogy az öreg ur I. Napoleon császár unokája volt. Atyja anagy császárnak Lontchinska Mária Walewska-Colonna grófnővel való viszonyából származott. 1860-ban III. Napoleon császár külügyminiszterként halt meg Strassburgban. Az összes nők közül, akikkel I. Napoleon foglalkozott, Walewska Mária iránt volt a legjobb érzéssel. A szép lengyel asszony a legnagyobb titokban elbai száműzetése idején is meglátogatta. Walewski Károly gróf hosszan szolgált a hadseregben, ahol alezredesséig vitte, aztán a Credit-Lyonnaishez került, a háború kitörésekor azonban ismét csak uniformist öltött és mint ezredparancsnok haláláig szolgált hazáját. A bankban annak idején „a személyzet főnöke” volt, ami egészen szerény hatáskört jelent a nagy császár unokájának.

— **A Kereskedelmi Bank tolvaja — nincs meg.** Budapestről jelentik: A rendőrségnek maig sem sikerült kinyomoznia azt a bankszolgának öltözött embert, aki a Kereskedelmi Bankot meglöpté. Lévai Károly gyakornokot és Vandulek Károly bankszolgát, akiket a bank a negyvenhétezer korona elvitelével megbízott, tudvalevően tegnap óta a főkapitányságon őrizetben tartják. Mindeddig azonban semmi olyan terhelő momentum nem merült fel ellenük, ami igazolná, hogy ők követték el a tolvajlást. A detektívek most megint azon a környéken folytatják a nyomozást, ahol az állítólagos álbankszolga a táskával megfutott.

— **János vitéz.** Nagy és meleg siker színhelye volt tegnap az Uránia, a hol János vitéz bemutatója zajlott le. A nézőtér zsúfolásig megtelt és a közönség érezte, hogy a magyar kinematográfia egy fontos teljesítménye vár rá, melynek minden ízében tökéletesnek kell lenni, hogy a szerző ragyogó nevéhez méltóan bizonyuljon. Hiszen nem kisebb feladatról volt szó, mint Petőfi Sándor művének a filmen való megörökítéséről. Petőfi kolosszális költői elbeszélése, a klasszikus szépségektől hemzsegető János vitéz filmre vitele szép, kecsesgető, de fáradságos és nehéz feladatnak tűszott. Most már megállapíthatjuk, hogy a bemutatón kifogástalan művészi megoldást kaptunk, mely egyes részleteiben a legjobbat, máskor pedig egyenesen meglepőt adott és a rendező Illés Jenő páratlan zseniáltságának remek gyümölcse. A filmre való átírás munkáját Illés Jenő és Rákosi Tibor nagy szakavatottsággal és szerencsés ötletekkel végezték. 5

— **Nyugdíjasok vasuti jegyel.** Felhívom Arad sz. kir. város közpénztárából nyugdíjat, vagy kegydíjat élvező féláru vasuti jegy váltására jogosult városi nyugdíjasokat, hogy amennyiben arcképes igazolványaikat 1917. évre hivatalom útján óhajtják érvényesíttetni, kérvényeiket, arcképes igazolványaikat, valamint igazolványonként két koronát készpénzben hivatalomban legkésőbb november 29-ig bezárólag nyújtsák be. Varjassy Lajos, polgármester.

— **Magánvizsgák.** Az aradi államilag segélyezett községi polgári leányiskolában, a folyó év december havi magánvizsgálatokra szóló kérvények betérjesztésének határideje november 15-ike. Azon folyamodványok, melyek későbbben érkeznek be, nem vétetnek tekintetbe. Az igazgatóság.

— **A dolovai nábob leánya.** (Herczegh Ferenc színműve az Apollóban.) A leghíresebb és legnépszerűbb magyar színdarabok egyike, a „Dolovai nábob leánya”, amelyet péntektől kezdve mutat be az Apolló. A gentry világában játszódik le ez az érzelmes és kedves történet. Salgói Tarján Gida, a daliás huszárfőhadnagy jó pártit akar csinálni, milliós hozományt akar kapni. Udvarol Jób Vilmának, a dolovai nábob leányának. A nábob azonban tönkremegy s Tarján Gida úgy érzi, hogy bár szereti Vilmat, mégis a legokosabb lesz szépen, elegánsan visszavonulni. A finomlelkű fiatal leányt halálosan megtöri a csalódás, de szenved lelke legbenszejében a büszke Tarján Gida is. Vilma öngyilkossági kísérletet követ el, Tarján pedig megverekszik kapitányával, Vilmat megmentik s a leány dachból Merlin bárónak, a dolovai birtok új urának nyújtja kezét. Tarján, aki a párbajban súlyos sebet kapott, lemond tiszti rangjáról s mint őrmester megy el megnézni Vilma kezét. A tragikus bonyodalmak elsimulnak. Tarján lemondása a tiszti rangról megreked a parancsnoka zsebében s Vilma a felesége lesz. Merlin báró meg régi szerelmét, Vilma nagynénjét veszi feleségül. Herczegh Ferenc népszerű színművét dr. Janovics Jenő színházigazgató rendezte filmre. A főszerepeket: Berky, Csontos- és Mészáros Alajos játsszák.

— **Arad — Erdélyért.** Az erdélyi falvak felépítésére ujabban a következő adományok érkeztek Kintzig János főispán hivatalába: Maistrovich János 100, Grünwald és Moskovitz-cég 100, Grünwald Samuné 40, Grünwald Lilike 10, Grünwald Erzsike 10 korona.

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyáruházát a Szabadság-terén. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

TORVÉNYKEZÉS.

§ **Jóváhagyta a Kuria az aradi gyilkos asszony ítéletét.** Ez év tavaszán, mint emlékeztetés a Hunyadi-utca első számú ház egyik emeleti lakásában meggyilkolva és kirabolva találták özvegy Rosenfeld Adolfné aradi magánzónót. A rendőrség a rablógyilkos kézrekerítése érdekében széleskörű nyomozást indított és a tettest még az nap el is fogták a vasuti állomáson, amikor éppen arra készült, hogy elutazzék Aradról. Egy zöld gummiköpenyes nő volt az illető, aki aztán bevallotta, hogy ő Hrucsanovics Istvánné, szentendrei asszony és ő volt a rablógyilkos. Az aradi királyi törvényszék esküdtbírósa Hrucsanovicsné bűnösnek mondta ki és tizenöt évi teyházra ítélte. Hrucsanovicsné azonban az ítélet ellen felebbezést jelentett be és így került az ügy a Kuria elé, melynek első büntetőtanácsa Vavrik Béla másodelnök elnöklésével ma tárgyalta az ügyet és a

gyilkos asszonyt semmisségi panaszával elutasította és az aradi királyi törvényszék ítéletét helyben hagyta.

Berlinből Londonba.

(Riporton az angol fővárosban.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A Berliner Tageblatt előkelő semlegese a következőket írja London éjjeli életéről:

Mióta a Zeppelinek először jelentek meg London fölött, az éjszakai London képe teljesen megváltozott. Aki a háboru előttről ismeri London éjjeli elevegségét és mozgalmasságát, rá nem ismerne ma az angol fővárosra. Az életöröm hagyományoktól megszentelt városrésze, a Picadilly és sokszor megénekelt ragyogó utcái a leggyászosabb és legalaposabb sötétségben feketellenek.

A sok mesterséges akadály sem képes azonban a világváros áramló utcai forgalmának megszüntetésére. Száz nehézség és veszedelem közben zajlik le London forgalma az utcákon. Kivált színház után és éjjel utáni egy óráig nagy a kocsik forgalma. Tessék London kocsiforgalmát sötét utcában elképzelni. Gondolatnak is fantasztikus, mégis valóság. Igaz, hogy a gyakorlat nagyon kioktatta a kocsikat és a bennük ülőket is. Minden kocsi nemcsak az elejét, hanem az oldalait és a hátát is vörös lámpással köteles megvilágítani. A Westend főutcáin a forgalomra örködő és az azt szabályozó hivatalos személyek száma légiónyi.

Az esti toalette-fényezés minden rábeszélés és prédikáció ellenére, korlátlanul terjed a vagyonos körökben. Ebben a tekintetben feltűnő a különbség Anglia és Németország, de még Anglia és Franciaország közt is. Társaságban mindenféle a legdivatosabb és legdrágább párisi és londoni toaettekben pompáznak a nők. A szállókban divatos éjjeli tánc is nem csökkenő mértékben folyik, legalább is éjjelig. Eppen csak tiszteknak és közlegényeknek, szóval katonáknak tilos az ilyen helyiségekbe belépniök, még pedig nem csupán egyenruhában, hanem polgári ruhában is.

A híres londoni éjjeli klubok életén sem változtatott a háboru. A Ciro-ban és Murray-ban ugyanugy folyik az élet, mint hajdan. A szeszes italok fogyasztása — legalább is a mennyire arról az idegennek meggyőződnie alkalma lehet — szintén nem igen mérséklődött, jóllehet a háboru elején a kormány is, a társadalom is valóságos propagandát kezdett a mérsékelt alkoholfogyasztás érdekében. A királyi család tagjai és politikai személyiségek jártak elől a példával. A hatóság igen szigorú tilalakkal szabályozta az alkohol forgalmát. Egész Angliában például csak déli 12—2¹/₂ óra között, továbbá esti 6¹/₂—9¹/₂ óra között szabad alkoholt mérni. Ez a rendelet természetesen senkit meg nem akadályoz abban, hogy egyszerre hetekre való mennyiséget vásároljon kedvelt szeszből.

Az ivásra vonatkozó törvénynek igazában a titkos barokban hányanak fittyet. Obskurus kis fogadóknak bujnak meg a titkos barok. Ajtói csak az olyan vendégeknek nyílnak meg, kiket a fogadás személyesen ismer. De az ő számukra azután a napnak bármely részében.

Az utcák sötétsége és a vele együtt megcsökkent közbiztonság egyebekben is érezteti hatását. Nevezetesen megnehezíti a rendőrségnek a félvilág hőlgyeinek ellenőrzését. Szomorú fejezte ez London éjjeli életének. Sokszor a szó pontos értelme szerint százával lézengenek a főbb utcákon ezek a szerencsétlenek. Számukat ezidő szerint 100.000 főre becsülik, pedig a női munkának sohasem volt Angliában akkora keletje, mint most, mikor mindenütt női munkával dolgoznak a gyárak.

A sötét éjszaka a csapatszallító vonatok megérkezésének és elindulásának is az ideje. Olyan titkosan intézik jövő-menésüket, hogy csak a legkevesebben tudnak róla Londonban.

Ugyancsak titkosan érkeznek a fővárosba a Vöröskereszt sebesültszállító vonatai is. Megérkezésükre a sebesültszállító autók felvonulása teszi a közönséget figyelmessé. Ha éjjelnél nem később az idő, jelentős tömeg verődik össze a pályaházak előtt. A tömeg mindig szótlanul és megdöbbenet nézi a sebesültszállító kocsik járását-keletét.

TANÜGY

(—) Segítsük a menekülteket. A menekült szülők gyermekei részére szükséges tankönyvek és ianesszközök beszerzésére adakoztak: az aradi Transylvánia ált. kölcsön biztosítási bank főgynöksége 30 korona, Almáskamarási Hitelközvetítő 20 kor., Németperei állami iskola 20 korona és Klug János almáskamarási állami tanító 5. koronát. Kehrér Károly kir. tanfelügyelő.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= A „Hermes“ magyar általános váltóüzlet r.-t. szerdán tartotta meg Uilmann Adolf főrendiházi tag elnöklété alatt XXIII-ik rendes közgyűlését. Az előterjesztett üzleti jelentés úgy az intézet központját, mint helybeli fiók-pénztárait és bécsi fiókját illetőleg kedvező üzletéről számol be. Különösen élénk tevékenységet fejtett ki az intézet a kibocsátásra került hadikölcsönök elhelyezésénél. Eddigi jegyzései immár a 100 millió koronát meghaladják. Az intézet ebbeli tevékenységét illusztrálja az is, hogy a hadikölcsönökre nyújtott előlegek mostani mérlegében 38 millió koronával szerepelnek. Az intézetnél elhelyezett betétek, melyek a tavalyi esztendővel szemben 18 millió koronás emelkedést tüntetnek fel, 56 millió koronát tesznek ki. Az intézet érdekkörébe tartozó Györfy Wolf fémárugyár r.-t., „Musica“ zongora és hangszerkereskedelmi r.-t. és a Magyar Dissous-gáz r.-t. kedvezően fejlődnek. A közgyűlés magáévá tette az igazgatóság indítványát, mely szerint a kimutatott 537.021,05 korona tiszta nyereségből a tartalékalapba 100.000 korona helyeztessék, miáltal ez 2,4 millió koronára emelkedik; részvényenként november 9-től 14 korona osztalék kerüljön kifizetésre és a fennmaradó 39.380,87 korona új számlára vezettes-

sék elő. Ezek után az igazgatóságba beválasztották Epstein Egont, Hámos Róbertet, Helvey Tivadart dr.-t, Hoyos-Wencheim Fülöp grótot és Kingi Hugót. A közgyűlés után tartott igazgatósági ülésen újból megválasztották Uilmann Adolfot elnöké, Lukács Józsefet pedig alelnöké.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 10-én pénteken:

C) Berlet.

C) Berlet.

Gésák vagy egy japán teaház története.

Operette 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

ARADI KOZLONY

1916. évi november hó 1-től új előfizetést nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetés: árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 „ — „
Negyed évre	7 „ — „
Egy óra	2 „ 40 „

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 „ — „
Negyed évre	8 „ — „
Egy óra	2 „ 80 „

Tessék mutatványszámot kérni.

özv. Szalkai Arminné

hímző és fehérnemű üzlete, előnyomda Arad, Weitzer János-u. 13. (Főpostával szemben.)

Női és férfi, gyermek kelengyék, intézeti és kórházi fehérneműek, legfinomabb anyagból, szines és fehér hímzések, fehérnemű varrások ocsó árban készülnek. — Uri leányok fehérnemű varrás, hímzés és szabás tanítására felvétetnek. 8418

Permetező-javitások,

Patent

kutszivattyuk,

Patent

borszivattyuk,

Patent

tűzifecskendők,

Patent

kályhacsövek,

a legnagyobb fűtőanyag megtakarítással

Hönig Ottó

M. kir. szabadalmazott szivattyú készítőnél

Arad, Rákóczi-utca 27.

1886—1916.

Ujarad község előljáróságától.

Hirdetmény.

Ujarad község tulajdonát képező 1 darab kiselejtett tenyész bika f. évi november hó 14-én délelőtt 9 órakor tartandó nyilvános árverésen Ujaradon a pásztorháznál el fog adatni.

Ujarad, 1916. november 6:
5799

Az előljáróság.

23475—1916. kh.

Hirdetmény.

Közhirre teszem, hogy a m. kir. Minisztérium a nyers bőrök és készbőrök bejelentése, valamint a készbőrök raktározása tárgyában 800—1915. M. E. sz. a. kiadott rendeletét a 3356—1916. M. E. sz. rendeletével a következőképp módosította:

1. §. A 800—1915. M. E. számú rendelet értelmében bejelentésre kötelezettek az idézett rendelet szerint bejelentés alá eső nyersbőr készleteiket, — nyers borjubőrök alatt érve a szalmarágók és pittlingek bőreit is — az 1916. évi október hó 21-ől kezdve az idézett 800—1915. M. E. számú rendelet szabályaitól eltérőleg minden második hét szombatján a magyar szent korona országai Bőripari Központja mint részvénytársaság (Budapest, V., Nádor-u. 12.) útján a kereskedelemügyi miniszterhez kötelesek bejelenteni. A bejelentést két példányban kell beküldeni. A bejelentésben a Bőripari Központnál kapható hivatalos űrlapokat kell felhasználni, és az űrlap minden rovatát az adott utasítás szerint ki kell tölteni.

2. §. A 800—1915. M. E. számú rendelet értelmében bejelentésre kötelezettek az idézett rendelet szerint bejelentés alá eső készbőrkészleteiket: az 1916. évi október hó 21-ől kezdve az idézett 800—1915. M. E. számú rendelet szabályaitól eltérőleg minden második hét szombatján a Magyar Bőrszerzési részvénytársaság (Budapest V., Dorottya-utca 6. sz.) útján a kereskedelemügyi miniszterhez kötelesek bejelenteni. A bejelentést két példányban kell beküldeni. A bejelentésben a Magyar Bőrszerzési részvénytársaságnál kapható hivatalos űrlapokat kell felhasználni és az űrlap minden rovatát az adott utasítás szerint ki kell tölteni. Bőrgyárosok (tímárok) kötelesek talpbőr és kész borjubőr készleteiket az alábbi csoportok szerint elkülönítve raktározni és a 449—1916. M. E. számú rendelet 4. §-a alapján működő hivatalos bizottságnak ny raktározásban bemutatni:

1. Talpbőrök 4—5 mm. vastagságig. 2. 4—5 mm.-nél vastagabb talpbőrök. (A vastagságot a talpbőröknei a 449—1916. számú rendelet 7. §-ában foglalt utasítás szerint kell mérni.) 3. Borjubőrök darabonként 1 kg. súlyig. 4. Borjubőrök darabonként 1—1,4 kg. súlyig. 5. Borjubőrök darabonként 1—1,8 kg. súlyig. 6. darabonként 1,8 kg.-nál nehezebb borjubőrök.

Az átlagos minőségűnél gyengébb bőroket a fenti csoportokba

besorozni nem szabad s azokat külön kell a bizottságnak bemutatni. A bizottságnak egyébként az egész kész bőrkészletet be kell mutatni.

4. A kereskedelemügyi miniszter a jelen rendelet rendelkezésével alól kérelmekre kivételeket engedhet.

5. Aki a jelen rendeletet megszegi, az — amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik — kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és kétezer koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

Azon készlet tekintetében, amelyre nézve a kihágást elkövették, a rendőri büntető eljárás során a törvény értelmében elkobásnak van helye. Az elkobzott készlet értékének egyötöde a feljelentőt, a többi része a felmerült költségek levonásával a rokkant katonák segélyalapját illeti.

Arad, 1916. október hó 9.

Green, főkapitány.

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ folyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor „ „ „ 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogakat nyerünk

Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájüreget desztinálja, utóízgen kellemes. Ara egy porcellán-szálencének 80 fillér.

Fontos szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyeháza szemben.)

747—1916. g. sz.

Arlejtési hirdetemény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a gyermekkórház részére 1917. évben szükséges marhahús, borjúhús és sertéshús iránt foioó év november hó 13-án d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Bánatpénzül leteendő 100 korana készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az árlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezártan az árlejtés megtartása előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székeinek 1916. évi okt. hó 30-án tartott üléséből.

A gazdasági székek.

A főter legforgalmasabb helyén

Andrássy-tér 8. számú

házaan egy kisebb

üzlethelyiség

azonnalra

K i a d ó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22.

Szakértelem nélkül nincs kellő termés!

A szőlősgazdák nagyrésze évek óta azért szüretel oly keveset, mert szőlőit megfelelő gondozásban nem részesíti és borát helytelenül kezeli. — Minden, a szőlő- és borgazdaság körébe tartozó munkára megtanít a

„Borászati Lapok”

szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, IX., Ulóí-ut 25., Köztelek,

mely vasárnaponként jelenik meg.

Mutatóvanszámot kívánatra három héten át küld.

8617—916.

Hirdetemény

a házbérvédelem bevallása tárgyában.

A házbéradó az 1917. évre való érvénnyel kivetendő lévén, az ezen kivetés alapjául szolgáló házbérvallomási ívek benyújtására a m. kir. pénzügyminiszterium 1916. évi 107800. sz. alatt kiadott rendeletével az 1916. évi november hónap 2-től 30-ig terjedő időt tűnté ki.

A házbérvédelem bevallására kötelezve van:

- a) a tényleges birtokos, illetőleg vagyontulajdonosok esetében az összes tényleges birtokok;
 - b) a házközösségnél annak feje;
 - c) nem önjogu, valamint jogi személyeknél a törvényes képviselő.
- Felhívataknak tehát a vallomáscsokra kötelezettek, hogy a házbérvallomási ívet pontosan és a valóságnak megfelelő hűséggel töltsék ki s azt a városi adóhivatalnál november hó 2-ikéig leadva legkésőbb november hó 30-ig nyújtsák be.

A bevallás tárgya: a házak évi nyeres házbérvédelem. Nyeres védelemnek tekintendő együttvéve minden, amit a bérlő a bérelt tárgy használatá fejében a bevallás időpontjában ellenértékül fizet.

Aki vallomását a kitűzött határidőben be nem adja, abban az esetben szigoruan büntetettik.

Tájékoztatásul szolgáljon végül, hogy a vallomáscsokra kötelezettek a bevallás kötelezettsége alól nem mentí fel az a körülmény, hogy a vallomási ív részére hivatalból kézbesítve nem lett. Ha a vallomási adására kötelezett a vallomási ívet kiállítani nem tudná, vagy hadbavonulása folytán ezt nem tehetné, a községi vagy városi bizosok (jegyzők, városi adóhivatalok) kötelesek a vallomási ív kiállításánál hivatalból díjtalanul segítséket, illetőleg a tőlbe menőket valóban alapján a vallomási ívet a fél nevében kitölteni s ennek megtörténtét hivatalból igazolni. Ugyanezt az eljárást kell követni abban az esetben, ha a bérlők a vallomási ívet szabályszerűen kiállítják, de a hadbavonult vallomáscsokra kötelezett fél azt alá nem írhatja. A segédkezésnek megtagadása — a közadók kezeléséről szóló 1900. évi XI. t. c. 102. §-a (1918: 50.000. sz. táv. összeállítás 197. §. d) pontja) értelmében — minden egyes esetben 5—50 K-ig terjedő bírsággal büntetendő.

Kelt Arad, 1916. évi október hó 19-án.

Arad sz. kir. város adóhivatala.

URANIA SZÍNHÁZ.

Péntek, szombat, vasárnap

a legnépszerűbb magyar operette:

János vitéz.

Filmese 6 részben.

Számozott jegyek naponta délután 3 órától a mozi irodában válthatók.

24816—1916.

Hirdetemény.

A nagymélt. m. kir. Ministeriumnak az italokhoz kiszolgáltatható cukor mennyiségének és a kiszolgáltatás módjának szabályozása tárgyában kelt 3165—1916. M. E. sz. rendeletét a következőkben teszem közhírré:

1. §. Ételeknek, illetőleg italoknak kiszolgáltatására szolgáló üzletekben és üzemekben (fogadók, vendéglők, kávéházak, kávéházak, cukrászdák, szeszes italok kimérésére szolgáló helyiségek, egyetli jellegű és más étkezőhelyek) cukrot italok mellé csakis a jelen rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott módon és mennyiségben szabad kiszolgáltatni.

2. §. Az 1. §-ban megjelölt üzletekben és üzemekben cukrot az ott kiszolgáltattott italokhoz csakis az itallal együtt és az alább megjelölt adagolásban szabad kiszolgáltatni:

- a) Egész adag italhoz kocka-kristály, vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 3 darab nagykockát, vagy 4 darab kiskockát. b) Egy csésze vagy egy pohár italhoz kocka- vagy kristály vagy porcukrot 13 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 2 darab nagykockát, vagy 3 darab kiskockát. c) Kis csészékben vagy kis pohárban kiszolgáltattott italhoz kocka-, kristály- vagy porcukrot 9 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 1 darab nagy kockát vagy 2 darab kis kockát.

A kis kockacukor sulya jelen §. alkalmazásában nem lehet több egyenként 4.4 grammnál, a nagykockákban kiszolgáltattott cukor összsulya pedig nem lehet több az a) b), illetőleg c) pontban megjelölt összsúlymennyiségnél.

3. §. Az 1. §-ban megjelölt üzletekben és üzemekben tilos cukortartókat az asztalokon elhelyezni, továbbá cukrot a fogyasztók között oly célból körülhordani, abból az egyes személyek tetszésük szerint fogyasztanak.

Ez a rendelkezés ételek édesítésére szolgáló, s hintőkben tartott porcukor kiszolgáltatását nem érinti.

4. §. A jelen rendelet szövegét az 1. §-ban megjelölt üzletek és üzemek helyiségeiben 1 példányban szembetűnő helyen ki kell függeszteni és azt állandóan olyan állapotban kell tartani, hogy világosan olvasható legyen.

5. §. Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megszegésüknél bármily módon közreműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el, és két hónapig terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő.

Green, főkapitány.

Intelligens leány, aki a gyógyszerészettel foglalkozni akar, a román nyelvet is érti, helyben született laktatik, tanuló leány-nak felvétetik. Előnyben részesül az, aki németül is tud. **Hajós Árpád,** gyógyszerésztárában Arad, Andrássy-tér 22. szám.

Legfájdalmasabb tyukszemétől is 3 nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással együtt 1 korona.

Poloskák kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő a „Melegem”. Egy pár perc alatt bármely haját, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszerésztárában

ARAD, Andrássy-tér 22. sz.

Alapított 1836. évben az Aradmegyei Kórház számára.

